

Το Μάθημα των Θρησκευτικών και τα νέα σχολικά δεδομένα (Σταύρος Γιαγκάζογλου, Δρ Θ., Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

7. Το διοικητικό πλαίσιο δεν είναι ανεξάρτητο από το παιδαγωγικό

Στο δημόσιο σχολείο, ευαίσθητα ζητήματα, όπως είναι η ταυτότητα και η φυσιογνωμία ενός μαθήματος, ο υποχρεωτικός ή προαιρετικός του χαρακτήρας, δύσκολα αντιμετωπίζονται με υπηρεσιακές και γραφειοκρατικές αποφάσεις, δίχως να έχουν προηγουμένως αναλυθεί και ζυγιστεί οι επιπτώσεις τους στο παιδαγωγικό πλαίσιο και κλίμα του συγκεκριμένου μαθήματος, στην καθημερινή λειτουργία του σχολείου, στην εν γένει σχολική ζωή, στα λειτουργικά προβλήματα αλλά και τα νέα δεδομένα, τα οποία κατ' ανάγκην θα συνεπιφέρουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Οποιαδήποτε παρέμβαση ή αλλαγή στο διοικητικό πλαίσιο της εκπαίδευσης έχει άμεσες επιπτώσεις και στο παιδαγωγικό.

σχολείο, αλλά και το όλο παιδαγωγικό πλαίσιο και τον υποχρεωτικό χαρακτήρα του μαθήματος.

8. Νέα δεδομένα στα σχολεία;

Με την απροϋπόθετη δυνατότητα απαλλαγής από το μάθημα των Θρησκευτικών, εισάγονται κυριολεκτικά νέα δεδομένα στο σχολείο και στον σχολικό πολιτισμό. Εισάγεται, στην κυριολεξία, ένα σύστημα για μαθητές δύο ταχυτήτων, εκείνων που θα έχουν λιγότερα μαθήματα και, άρα, θα έχουν περισσότερα κενά και όσων θα έχουν περισσότερα μαθήματα και δεν θα έχουν κενά κ.λπ. Επιπλέον, οι μαθητές, ούτως ή άλλως, στιγματίζονται με την απαλλαγή ή την μη απαλλαγή, ενώ διακυβεύεται η θέση και το παιδαγωγικό status του δημόσιου σχολείου. Όταν, όμως, ένα μάθημα αμφισβητείται πολλαπλώς, με τη δυνατότητα της εύκολης απαλλαγής από αυτό, πολλά μπορεί να συμβαίνουν σε κάθε σχολείο.

Κατά την διδακτική πράξη, π.χ. είναι δυνατό άλλοτε να σκληραίνει και να στενεύει φανατικά ο ομολογιακός του χαρακτήρας και, άλλοτε, για τους ίδιους λόγους, να διολισθαίνει σε μίαν ανεξέλεγκτη κατάσταση. Ακόμη, υπάρχει το ενδεχόμενο πολλοί γονείς για λόγους ευσέβειας, δηλαδή, εκ του αντιθέτου λόγου κινούμενοι, να ζητούν την απαλλαγή των παιδιών τους από τα Θρησκευτικά, γιατί, απλώς, δεν θα συμφωνούν με την μη ομολογιακή ή ακραιφνώς παραδοσιακή και ορθόδοξη γραμμή στη διδασκαλία του θεολόγου εκπαιδευτικού. Ένας σημαντικός αριθμός μαθητών, ενδεχομένως, να απαλλάσσεται από τα Θρησκευτικά, για να έχει ένα μάθημα λιγότερο, για να σχολάει νωρίτερα, για να έχει κενό κ.λπ.. Η τραγελαφική αυτή κατάσταση θα σημάνει γελοιοποίηση του μαθήματος, αλλά και των διδασκόντων με αρνητικές συνέπειες στο παιδαγωγικό κλίμα και στην καθημερινότητα του σχολείου.

Συνοψίζοντας, το υφιστάμενο μάθημα των Θρησκευτικών δεν αποτελεί μύηση σε μια εθνοκεντρική ή ομολογιακή ορθοδοξία, αλλά αποτελεί γνώση και μελέτη του Χριστιανισμού ως βιβλικής ιστορίας και βιβλικού λόγου, ως ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης και ως πολιτιστικής έκφρασης σε οικουμενικό πλαίσιο. Συνάμα, στις μεγαλύτερες τάξεις επιδιώκεται η γνωριμία με τη θρησκεία ως πανανθρώπινο φαινόμενο καθώς και με τα μεγάλα θρησκευόμενα ανά τον κόσμο, αλλά και η σπουδή μιας σειράς από θέματα χριστιανικής ηθικής με επίκεντρο την ελευθερία, την ευθύνη και την ακεραιότητα του ανθρώπινου προσώπου και με κριτικές αναφορές στα σύγχρονα υπαρξιακά και κοινωνικά προβλήματα. Σε στενό σύνδεσμο με τη συνέχεια και την παράδοση του ελληνικού πολιτισμού, το μάθημα των Θρησκευτικών είναι, και οφείλει να συνεχίσει να είναι, κριτικό για κάθε μορφή θρησκευτικής παθολογίας, ανταποκρινόμενο στις ανάγκες μιας ελεύθερης πλουραλιστικής δημοκρατικής κοινωνίας.

Είναι βέβαιο ότι η μετατροπή του σε προαιρετικό ή και αμφισβητούμενο μάθημα θα υποβαθμίσει σε όλο το ελληνικό δημόσιο σχολείο τη γνωριμία, την αντίληψη και τη θέση της Ορθοδοξίας στην ελληνική παράδοση και πολιτιστική κληρονομιά. Αντίθετα, η εισαγωγή των νέων προγραμμάτων σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου, θα σηματοδοτήσει την οριστική απομάκρυνση από την κατήχηση. Τα νέα αυτά προγράμματα μπορούν τυπικά και ουσιαστικά να διευρύνουν τους θεματικούς και παιδαγωγικούς ορίζοντες του μαθήματος, εκφράζοντας μια σύγχρονη προσέγγιση της θρησκευτικής εκπαίδευσης, η οποία συγκλίνει με ευρωπαϊκές επιλογές. ο σεβασμός της θρησκευτικής ετερότητας, η γνωριμία και ο διάλογος με τις άλλες χριστιανικές και θρησκευτικές παραδόσεις αποβαίνει βασικός άξονας του ΜτΘ. Στο πλαίσιο της δημιουργικής αποδοχής του πλουραλισμού και της διαπολιτισμικής προσέγγισης ως αφετηρίας για οποιαδήποτε σοβαρή εκπαιδευτική θεωρία και πρακτική, η θρησκευτική εκπαίδευση των μαθητών καλείται να παίξει ένα σοβαρό ρόλο στη δυνατότητα των μαθητών να διαχειρίζονται υπεύθυνα και δημιουργικά τον πλουραλισμό και τον διάλογο με τον «άλλον» και το «διαφορετικό».

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΗ [1]

Επισημαίνουμε ότι η απόφαση αυτή παράγει νομολογία δεσμευτική για την υπηρεσία και σαφώς επισημαίνει ότι:

1. Η διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών είναι υποχρεωτική.
2. Η ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης των Ορθόδοξων μαθητών, προεχόντως δε, κατά τη χριστιανική διδασκαλία και με βάση τις αρχές του πλουραλισμού, της πολυφωνίας και της πολυπολιτισμικότητας, αναγνωρίζεται ως συνταγματική επιταγή του άρθρου 16 παρ. 2 ... (σ. 24-25).

3. Η αιτιολόγηση της άρνησης του μαθητή να παρακολουθήσει το ΜτΘ δεν συνιστά παραβίαση του άρθρου 13 του Συντάγματος, που κατοχυρώνει το ατομικό δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας. Η οικειοθελής προς τις κρατικές αρχές γνωστοποίηση του θρησκευάτος του ατόμου, γίνεται με πρωτοβουλία του και για την άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων, που αναγνωρίζει η έννομη τάξη για την προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας, μεταξύ αυτών είναι και η απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών (σ. 10, 13).

4. Οι Διευθυντές των σχολικών μονάδων, οφείλουν να ελέγξουν τη συνδρομή των νομίμων προϋποθέσεων (λόγων) απαλλαγής, εάν όντως, δηλαδή, πρόκειται για άθεο ή ετερόδοξο ή ετερόθρησκο μαθητή (σ. 24-25).

5. Η απόφαση απορρίπτει τη χρήση του δικαιώματος της απαλλαγής με το απλό πρόσχημα ότι υπάρχουν λόγοι συνείδησης (σ.27 – 28). Η απόφαση δέχεται εμμέσως μεν, πλην σαφώς (βλ. σχετ. σελ. 24, 25, 27, σε συνδυασμό με σελ. 6 και 28) ότι αποτελεί ψευδή δήλωση προς δημόσια αρχή η αίτηση απαλλαγής από το ΜτΘ από Ορθόδοξους μαθητές.

6. Οι Προϊστάμενοι των Δ/σεων με την υπ' αριθμ. Φ.353.1./324/105657/Δ1 (ΦΕΚ Β'1340/16.10.2002) απόφαση του Υπουργού Παιδείας κατά την άσκηση των ανατεθειμένων σε αυτούς καθηκόντων είναι υποχρεωμένοι να εφαρμόζουν την κείμενη νομοθεσία (σ.28)... οφείλουν μάλιστα να ελέγχουν την ορθή λειτουργία των σχολείων εποπτεύοντας, ότι οι Διευθυντές των σχολικών μονάδων κατά την ενάσκηση των υπηρεσιακών καθηκόντων τους ενεργούν ως ανωτέρω προς τήρηση της επιταγής του άρθρου 16 παρ. 2 του Συντάγματος και του άρθρου 1 §1 του ν. 1566/1985, που ορίζουν ως υποχρεωτική την παρακολούθηση του ΜτΘ από τους Χριστιανούς Ορθόδοξους μαθητές και προς αποκλεισμό της απαλλαγής από το μάθημα αυτό μαθητών για άλλους λόγους πλην αυτών της θρησκευτικής συνείδησης, ενόψει και της ήδη παγιωμένης περί τούτου νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας (σ. 27).

7. Η απόφαση αποδέχτηκε, επίσης, το σκεπτικό των αιτούντων ότι η γνώμη του Συνηγόρου του Πολίτη στις 17.11.2008, η οποία θεωρούσε ότι μπορεί να απαλλάσσονται οι μαθητές «για λόγους συνείδησης χωρίς να δηλώνεται ο λόγος της συγκεκριμένης αυτής επιλογής» είναι σε ευθεία αντίθεση με το Σύνταγμα, τους νόμους του Κράτους, τις εγκυκλίους του Υπουργείου Παιδείας, με τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και του ΕΔΔΑ (σ. 5). Διευκρινίζεται ότι οι απόψεις του Συνηγόρου του Πολίτη δεν δεσμεύουν τις κρατικές υπηρεσίες, όπως δέχεται η νομολογία των δικαστηρίων και συγκεκριμένα του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο με την 1041/2004 απόφασή του δέχεται επί λέξει «... η σιωπηρή άρνηση της Διοικητικής Αρχής να συμμορφωθεί σε πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη δεν αποτελεί παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας» (σ. 6-7).

Πηγή: frear.gr/